

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните

Наредба № 17 от 03.06.2010 г. за контрол на картофените цистообразуващи нематоди

Чл. 1. С тази наредба се уреждат мерките за контрол срещу европейските популации на картофените цистообразуващи нематоди *Globodera pallida* (Stone) Behrens и *Globodera rostochiensis* Wollenweber, наричани по-нататък "картофени цистообразуващи нематоди", с цел определяне на разпространението им, предотвратяване на по-нататъшното им разпространение и прилагане на мерки за контрол в заразените площи.

Чл. 2. (1) Националната служба за растителна защита (НСРЗ) извършва официално изследване за наличие на картофени цистообразуващи нематоди на всяка площ, в която ще се засаждат или съхраняват растения изброени в Приложение 1, предназначени за производството на растения за засаждане или картофи, предназначени за производството на картофи за семена.

(2) Изследването, предвидено в ал. 1, се извършва в периода между прибирането на последната реколта от площта и засаждането на растенията или картофите за семена, посочени в същата алинея. То може да се извърши и по-рано като резултатите от това изследване се документират на хартиен или друг носител и в случай, че по време на изследването не е имало картофи и други растения гостоприемници, посочени в т.1 от Приложение 1, а също и че такива не са отглеждани от момента на изследването.

(3) Изследването по ал.1, извършено преди 1 юли 2010 г., е приложимо, ако е наличен документиран на хартиен или друг носител резултат, доказващ, че не са открити картофени цистообразуващи нематоди и че по време на изследването не е имало картофи и други растения гостоприемници, посочени в т.1 от Приложение 1, а също и че такива не са отглеждани от момента на изследването.

(4) Ако НСРЗ установи, че няма риск от разпространяване на картофени цистообразуващи нематоди, официалното изследване, посочено в ал. 1, не се изисква за:

1. засаждане на растения от изброените в Приложение 1, предназначени за производството на растения за засаждане, които ще се използват на същата производствена площ;
2. засаждане на картофи, предназначени за производството на картофи за семена, които ще се използват на същата производствена площ;
3. засаждане на растения от изброените в точка 2 на Приложение 1, предназначени за

2

производството на растения за засаждане, при които прибраната реколта подлежи на официално одобрени мерки, посочени в Раздел III, точка А от Приложение 3.

(5) В НСРЗ се води официален регистър на резултатите от изследванията, проведени съгласно ал. 1 и ал. 3, който при необходимост се предоставя на Европейската комисия. Регистърът се води от съответната Регионална служба за растителна защита (РСРЗ) на територията на която се извършва дейността.

Чл. 3 (1) Официалното изследване, съгласно чл. 2, ал.1 на площи, в които ще се засаждат или съхраняват картофи, предназначени за производство на картофи за семена, или растения, от изброените в точка 1 от Приложение 1, предназначени за производство на растения за засаждане, включва вземане на проби и изпитване за наличие на картофени цистообразуващи нематоди в съответствие с Приложение 2.

(2) Официалното изследване, съгласно чл. 2, ал.1 на площи, в които ще се засаждат или съхраняват растения, от изброените в т. 2 от Приложение 1, предназначени за производството на растения за засаждане, включва вземане на проби и изпитване за наличие на картофени цистообразуващи нематоди в съответствие с Приложение 2 или проверка, предвидена в Раздел I от Приложение 3.

Чл. 4 (1) В НСРЗ се изготвя и прилага годишна програма за проверки на площите, различни от тези за производство на картофи за семена, утвърдена от генералния директор, с цел определяне разпространението на картофените цистообразуващи нематоди.

(2) Проверките по ал.1 включват вземане на проби и изпитване за наличието на картофени цистообразуващи нематоди, в съответствие с т. 2 от Приложение 2 и се извършват в съответствие с Раздел II от Приложение 3.

(3) За резултатите от проверките НСРЗ уведомява писмено Европейската Комисия в съответствие с Раздел II от Приложение 3.

Чл. 5 (1) В регистъра по чл. 2, ал.5 се вписват площите, на които:

1. в резултат от официалното изследване, съгласно чл. 2, ал. 1 и другите официални изследвания, съгласно чл. 2, ал. 3, не са открити картофени цистообразуващи нематоди;
2. при официалното изследване, съгласно чл. 2, ал. 1, се установи, че са заразени с картофени цистообразуващи нематоди;
3. при официалното изследване, съгласно чл. 4, ал.1, се установи, че са заразени с картофени цистообразуващи нематоди.

(2) Картофи или растения, изброени в Приложение 1, които произхождат от площ, официално регистрирана като заразена с картофени цистообразуващи нематоди, съгласно ал. 1, т. 2 и 3, или са били в контакт с почва, в която са открити картофени цистообразуващи нематоди, се считат официално за заразени.

Чл. 6 (1) На площ, която е официално регистрирана като заразена съгласно чл. 5, ал. 1, т. 2 и т. 3:

1. е забранено засаждане на картофи, предназначени за производството на картофи за семена;
2. е забранено засаждане или съхраняване на изброените в Приложение 1 растения, предназначени за засаждане.
3. се допуска отглеждането на растения от изброените в точка 2 от Приложение 1, при условие, че са подложени на официално одобрените мерки, посочени в Раздел III, точка А от Приложение 3, когато няма риск от разпространение на картофени цистообразуващи нематоди.

(2) На площи, официално регистрирани като заразени съгласно чл. 5, ал. 1, т. 2 и т. 3, се допуска отглеждане на картофи, различни от картофи за семена, след писмено разрешение от фитосанитарните инспектори, само в случаите когато на тези площи се прилага официална програма за контрол, целяща най-малко ограничаването на картофените цистообразуващи нематоди.

(3) Програмата, посочена в ал. 2, отчита специфичните системи за производство и продажба на растенията гостоприемници на картофените цистообразуващи нематоди в съответния район, характеристиката на наличната популация на картофени цистообразуващи нематоди, използването на устойчиви сортове картофи с най-високи налични нива на устойчивост съгласно посоченото в Раздел I от Приложение 4, а при нужда и други мерки. Тази програма се представя от НСРЗ на Европейската Комисия и другите държави-членки с оглед обезпечаване на съпоставими мерки за сигурност между държавите-членки.

(4) Степента на устойчивост на сортовете картофи, различни от вече съобщените, се изразява количествено в съответствие със стандартната таблица, представена в Раздел I от Приложение 4. Изпитването за устойчивост се извършва в съответствие с протокола, посочен в Раздел II на Приложение 4.

Чл. 7 (1) Към официално считаните за заразени, съгласно чл. 5, ал. 2, картофи или растения от изброените в Приложение 1, се прилагат следните мерки:

1. забранява се засаждането на картофи за семена и растения гостоприемници, изброени в т. 1 от Приложение 1, освен ако не са обеззаразени по подходящ метод приет от Европейската комисия, под контрола на фитосанитарния инспектор.
2. картофите, предназначени за промишлена преработка или сортиране, се подлагат на официално одобрени мерки в съответствие с Раздел III, точка Б от Приложение 3;
3. растенията, изброени в точка 2 от приложение I, могат да се засаждат, само след прилагане на мерките, посочени в раздел III, буква А от приложение 3, и се установи, че не са заразени.

Чл. 8 (1) В съответствие с разпоредбата на чл. 41, ал. 1 на Наредба № 1 от 27 май 1998 г. за фитосанитарен контрол (Обн. ДВ. бр.82 от 1998 г.), всеки който има съмнение или потвърдена промяна в ефективността на устойчив сорт картофи, свързана с необичайна промяна във видовия състав на нематодите, патотипа или вирулентната група, уведомява незабавно НСРЗ.

(2) За всички случаи, докладвани по ал. 1, НСРЗ провежда изследване и потвърждава, чрез подходящи методи, видовете картофени цистообразуващи нематоди и евентуално патотипа или вирулентната група.

(3) Резултатите от изследванията, проведени съгласно ал. 2, НСРЗ изпраща в писмена форма до Комисията и другите държави-членки не по-късно от 31 декември на съответната година.

Чл. 9. Националната служба за растителна защита представя на Европейската Комисия и другите държави-членки ежегодно най-късно до 31 януари списък на всички нови сортове картофи, за които е установено чрез официално изпитване, че са устойчиви на картофени цистообразуващи нематоди. В списъка се посочват видовете, патотиповете, вирулентните групи или популации, спрямо които сортовете показват устойчивост, степената на устойчивост и годината на установяването и.

Чл. 10. Когато след прилагането на мерките, посочени в Раздел III, точка В от приложение 3, не се потвърди наличие на картофени цистообразуващи нематоди, РСРЗ актуализира данните, официално регистрирани съгласно чл. 2, ал. 5, чл. 5, ал. 1, т.2 и 3,

и отменя всички наложени ограничения върху площта.

Чл. 11. В съответствие с разпоредбите на чл. 7 ал. 1, чл. 8, ал.1 и чл.16, ал. 1 и 2 на Наредба № 1 за фитосанитарния контрол, изключения от мерките по чл. 6 и чл.7 за извършване на научни изследвания и селекция се разрешават по реда на Наредба № 1 от 4 януари 2002 г. за условията, при които вредители, растения, растителни и други продукти се използват за научноизследователски цели и селекция (Обн. ДВ, бр.8 от 2002 г.).

Чл. 12. Генералният директор на НСРЗ при необходимост разпорежда със заповед прилагането на допълнителни, както и по-строги мерки за борба срещу картофените цистообразуващи нематоди и за предотвратяване на тяхното разпространение при спазване разпоредбите на Наредба № 1 за фитосанитарния контрол. За тези мерки НСРЗ писмено информира Комисията, както и другите държави-членки на Европейския съюз.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. „официален“ или „официално“ означава установени, разрешени или извършени от НСРЗ, съгласно чл.2 от Наредба № 1 от 27 май 1998 г. за фитосанитарен контрол.
2. „устойчив сорт картофи“ е сорт, който при отглеждане ограничава значително развитието на специфична популация от картофени цистообразуващи нематоди.
3. “изследване” е методична процедура за определяне на наличието на картофени цистообразуващи нематоди в определена площ.
4. „проверка” е методична процедура, провеждана през определен период от време за определяне на разпространението на картофени цистообразуващи нематоди на територията на държавата-членка.
- 5 „площ” е определена част от земната повърхност, характеризираща се с географско положение и пространствени размери на поземлен имот, определена въз основа на геодезическите координати на точките, определящи границите на поземления имот.

§ 2. С тази наредба се въвежда Директива 2007/33/ЕО на Съвета от 11 юни 2007 година относно контрола на картофените цистообразуващи нематоди и за отмяна на Директива 69/465/ЕИО (ОВ № L 156, 16.06.2007).

Заклучителни разпоредби

§ 3. Тази наредба се издава на основание § 3 от Заклучителните разпоредби на Закона за защита на растенията.

§ 4. С тази наредба се отменя Наредба № 39 от 8 ноември 2001 г. за борба срещу картофените цистообразуващи нематоди (Обн. ДВ бр. 99 от 2001 г.).

5

§ 5. Изпълнението на наредбата се възлага на генералния директор на Национална служба за растителна защита.

§ 6. Наредбата влиза в сила от 1 юли 2010 година.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 към чл. 2, ал. 1

Списък на растенията, посочени в член 2, ал. 1,2 и 4, член 3, ал. 1 и 2, член 5, ал. 2, член 6, ал. 1 т.2, и член 7, ал. 1

1. Растения гостоприемници с корени:

Capsicum spp., Пипер

Lycopersicon lycopersicum (L.) Karsten ex Farw., Домати

Solanum melongena L. Патладжан

2. а) Други растения с корени:

Allium porrum L., Праз

Beta vulgaris L., Захарно и фуражно цвекло

Brassica spp., Кръстоцветни

Fragaria L., Ягода

Asparagus officinalis L. Аспарагус

б) Луковици, грудки и коренища, които не са подложени на официално одобрените мерки, посочени в раздел III, точка А от приложение № 3, отгледани в почва и предназначени за засаждане, за които няма обозначение чрез тяхната опаковка или чрез други средства, че са предназначени за продажба на крайни потребители, които не участват в професионално производство на растения или производство на рязан цвят, на:

Allium ascalonicum L., Лук шалот

Allium sera L., Лук

Dahlia spp., Даля

Gladiolus Tourn. Ex L., Гладиол

Hyacinthus spp., Зюмбюл

Iris spp., Перуника

6

Lilium spp., Кремове

Narcissus L., Нарцис

Tulipa L. Лале.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 към чл. 3, ал.1 и 2

1. Относно вземането на проби и изпитване за официалното изследване, посочено в чл. 3, ал 1 и 2:

а) вземането на проби включва почвени проби със стандартна норма от най-малко 1 500 ml почва/10 дка, събрани от поне 100 убождания/10 дка, за предпочитане в правоъгълна решетка с не по-малко от 5 метра ширина и не повече от 20 метра дължина между точките на вземане на проби, обхващащи цялата площ. Цялата проба се използва за по-нататъшно изследване, т.е. екстракция на цисти, идентификация на вида и евентуално определяне на патотипа/вирулентната група;

б) изпитването включва методи на екстракция на картофените цистообразуващи нематоди, описани в съответните фитосанитарни процедури или диагностични протоколи за *Globodera pallida* и *Globodera rostochiensis*: стандарти на ЕРРО.

2. Относно вземането на проби и изпитване за официално изследване, посочено в член 4, ал 2.

а) вземане на проби е:

— вземане на проби, описано в т. 1, с минимална норма на пробовземане от най-малко 400 ml/10 дка почва;

или

— целенасочено вземане на проби от поне 400 ml почва след визуален преглед на корените, при наличието на видими симптоми;

или

— вземане на проби от най-малко 400 ml почва, от площи, от които е прибрана реколта от картофи, при условие, че историята на площта, на която са отгледани картофите, може да бъде проследена;

б) изпитването отговаря на изпитване, посочено в т. 1.

3. По изключение стандартната норма на пробовземане, посочена в т. 1, може да бъде намалена до минимум 400 ml/10дка почва, при условие че:

а) има документирано доказателство, че картофи или други растения гостоприемници, изброени в точка 1 от приложение №1, не са отглеждани и не са били налице в площта през шестте години, предшестващи официалното изследване;

или

б) при последните две последователни официални изследвания не са открити картофени цистообразуващи нематоди в проби от 1 500 мл/10дка почва и след първите официални изследвания не са отглеждани картофи или други растения гостоприемници, посочени в точка 1 от приложение № 1, различни от тези, за които се изисква официално изследване според член 2, ал. 4;

или

в) в последното официално изследване, при което размерът на пробата трябва да е бил не по-малък от 1 500 мл/10 почва, не са открити картофени цистообразуващи нематоди или цисти на картофени цистообразуващи нематоди без живо съдържание и от последното официално изследване в полето не са отглеждани картофи или други растения гостоприемници, изброени в точка 1 от приложение № 1, различни от тези, за които се изисква официално изследване според член 2, ал.4.

Резултатите от други официални изследвания, извършени преди 1 Юли 2010, могат да се считат за официални изследвания, посочени в букви б) и в).

4. По изключение норма на пробовземане, посочена в точки 1 и 3, може да се намали за площи, съответно по-големи от 80 дка и 40 дка:

а) по отношение на стандартната норма, посочена в точка 1, проби от първите 80 дка се вземат при определената в него норма, която обаче може да бъде намалена за всеки допълнителни 10 дка до минимум 400 мл почва /10 дка;

б) по отношение на намалената норма, посочена в точка 3, проби от първите 40 дка се вземат при определената в него норма, но за всеки допълнителни 10 дка, нормата може да се намали още до минимум 200 мл почва/10 дка.

5. Използването на намаления размер на пробата, посочен в точки 3 и 4, може да продължи в последващите официални изследвания, посочени в член 2, ал. 1, докато в съответната площ не бъдат открити картофени цистообразуващи нематоди.

6. По изключение стандартният размер на пробата от почвата, посочен в точка 1, може да бъде намален до минимум 200 мл/10 дка, при условие че площта е разположена в район, обявен за свободен от картофени цистообразуващи нематоди, и е обозначен, поддържан и проверяван според съответните международни стандарти за фитосанитарни мерки. Данни за такива райони се съобщават в писмена форма на Европейската комисия и другите държави-членки.

7. Минималният размер на почвената проба във всички случаи е 100 мл от площ.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 към чл. 2, ал. 4, т. 3

РАЗДЕЛ I
ПОТВЪРЖДЕНИЕ

Във връзка с член 3, ал. 2 официалното изследване, посочено в чл. 2, ал.1, трябва да установи, че към момента на потвърждаването е изпълнен един от следните критерии:

— през последните 12 години в площта не са установени картофени цистообразуващи нематоди, въз основа на резултатите от подходящо, официално одобрено изпитване.

или

— е известна историята на площта, като през последните 12 години не са отглеждани картофи или други растения гостоприемници, посочени в точка 1 от приложение № 1.

РАЗДЕЛ II
ПРОВЕРКИ

Официалните проверки, посочени в чл. 4, ал.1, се провеждат върху поне 0,5 % от площта, използвана през съответната година за производство на картофи, с изключение на предназначенията за производство на картофи за семена.

Резултатите от проверките се съобщават на Комисията до 1 април за предходния период от дванадесет месеца.

РАЗДЕЛ III
ОФИЦИАЛНИ МЕРКИ

А. Официално одобрените мерки, посочени в член 2, ал. 4, т. 3, чл. 6, ал. 1, т.2, чл. 7, ал. 1, т.3 и в точка 2 б от Приложение № 1, са:

1. обеззаразяване чрез подходящи методи, така че да няма установен риск от разпространение на картофени цистообразуващи нематоди;

2. отстраняване на почвата чрез измиване или изчеткване до практическото ѝ пълно премахване, така, че да няма установен риск от разпространение на картофени цистообразуващи нематоди.

Б. Официално одобрените мерки, съгласно чл. 7, ал.1 т. 2 са доставяне до преработващо или сортиращо предприятие с подходящи и официално одобрени процедури за унищожаване на отпадъци, за които е установено, че не носят риск от разпространение на картофени цистообразуващи нематоди.

В. Официално одобрените мерки, съгласно чл. 10-, са официално повторно вземане на проби от площта, официално регистрирана като заразена, както е посочено в член 5, ал.1 т.2 и 3 и изпитване чрез използване на един от методите, изложени в приложение № 2, след минимален период от 6 години, считано от последното потвърждение за

наличие на картофени цистообразуващи нематоди или от отглеждането на последната картофена реколта. Този период може да бъде намален до минимум 3 години, ако са взети подходящи, официално одобрени мерки за контрол.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4 към чл. 6, ал. 4

РАЗДЕЛ I

СТЕПЕН НА УСТОЙЧИВОСТ

Степента на чувствителност на картофите към картофените цистообразуващи нематоди се определя количествено в съответствие със следното стандартно обозначение на стойностите, посочено в член 6, ал. 4.

Стойността 9 показва най-високото ниво на устойчивост.

Относителна чувствителност (%)	Стойност
< 1	9
1,1—3	8
3,1—5	7
5,1—10	6
10,1—15	5
15,1—25	4
25,1—50	3
50,1—100	2
> 100	1

РАЗДЕЛ II

ПРОТОКОЛ ЗА ИЗПИТВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА

1. Изпитването да се извършва в карантинни условия на открито, в оранжерии или в климатични камери.
2. Изпитването да се извършва в саксии, всяка, от които съдържа най-малко един литър почва (или подходящ субстрат).
3. Температурата на почвата в процеса на изпитването не надвишава 25 °C и се осигурява достатъчно поливане.
4. При засаждане на изпитвания или контролния сорт, се използва конус с едно око от всеки изпитван или контролен сорт. Препоръчва се премахването на всички стъбла, с изключение на едно.
5. Сортът картофи „Дезире“ (Désirée) се използва като стандартен чувствителен контролен сорт във всяко изпитване.

Могат да се прибавят допълнителни, изцяло чувствителни контролни сортове с местно значение за вътрешни проверки.

Стандартният чувствителен контролен сорт може да бъде променян, ако

изследванията покажат, че други видове са по-подходящи или по-достъпни.

6. Като стандартни популации от картофени цистообразуващи нематоди срещу патотипове Ro1, Ro5, Pa1 и Pa3 се използват:

Ro1: популация Ecosse

Ro5: популация Harmerz

Pa1: популация Scottish

Pa3: популация Chavornay

Могат да се прибавят други популации от картофени цистообразуващи нематоди с местно значение.

7. Идентичността на стандартната използвана популация се проверява чрез подходящи методи. Препоръчително е в изпитването да се включат поне два устойчиви сорта или два стандартни ключови клона с известно ниво на устойчивост.

8. Инокулумът от картофена цистообразуваща нематода (Pi) се състои от общо 5 заразни яйца и ларви на милилитър почва. Препоръчва се броят на картофените цистообразуващи нематоди, използвани за заразяване на милилитър почва, да е определен чрез тестове за излюпване. Картофените цистообразуващи нематоди могат да се въведат като цисти или като съчетание на яйца и ларви в суспензия.

9. Жизнеността на съдържанието на картофената цистообразуваща нематода, използвана като източник на инокулум е най-малко 70 %. Препоръчва се цистите да са на възраст от 6 до 24 месеца и съхраняват поне 4 месеца при температура 4 °C непосредствено преди употреба.

10. За всяка комбинация от популация на картофена цистообразуваща нематода и изпитван картофен сорт да има поне 4 повторения (саксии). За стандартния чувствителен контролен сорт се препоръчва да се използват поне 10 повторения.

11. Времетраенето на изпитването е най-малко 3 месеца и преди приключване на експеримента се проверява зрелостта на растящите женски.

12. Цистите на картофените цистообразуващи нематоди от 4-те повторения се екстрахират и се броят отделно за всяка саксия.

13. Крайната популация (Pf) на стандартния чувствителен контролен сорт в края на изпитването за устойчивост се определя като се преброяват всички цисти от всички повторения, както и яйцата и ларвите от най-малко 4 повторения.

14. Трябва да се постигне коефициент на размножение на стандартния чувствителен сорт най-малко $20 \times (Pf/Pi)$.

15. Коефициентът на вариране (CV) на стандартния чувствителен контролен сорт не трябва да надвишава 35 %.

16. Относителната чувствителност на изпитвания сорт картофи спрямо стандартния чувствителен контролен сорт се определя и изразява като процент според формулата:

Pf изпитван сорт/Pf стандартен чувствителен контролен сорт $\times 100$ %.

17. Ако изпитван сорт картофи има относителна чувствителност повече от 3 %, достатъчно е преброяване на цистите. В случаите, в които относителната чувствителност е по-малка от 3 %, освен цистите се преброяват също яйцата и ларвите.

18. Когато резултатите от изпитванията през първата година покажат, че даден сорт е изцяло чувствителен към даден патотип, няма изискване тези изпитвания да се повтарят през втората година.

19. Резултатите от изпитванията се потвърждават от поне още един опит, извършен през друга година. Средната аритметична стойност на относителната чувствителност през 2-те години се използва за извеждане на стойността в съответствие със стандартното обозначение на стойностите.

Министър:

/д-р Мирослав Найденов/